

Tvrtka trgovačkog društva

Matas, Antonio

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:237325>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of the Libertas International University](#)

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

Antonio Matas

**ZAVRŠNI RAD
TVRTKA TRGOVAČKOG DRUŠTVA**

Zagreb, prosinac 2018..

UVOD	
1. DRUŠTVO I TRGOVAČKO DRUŠTVO.....	1
1.1. Vrste i obilježja društva.....	1
1.2. Pravne zajednice koje nisu društva.....	3
1.3. Trgovačka društava.....	4
2. POJAM, ODREĐENJE I PRIJENOS TVRTKE.....	6
2.1. Pojam tvrtke.....	6
2.2. Određenje i promjena tvrtke.....	6
2.3. Prijenos tvrtke.....	7
3. SADRŽAJ TVRTKE.....	9
3.1. Obvezni sastojci u sadržaju tvrtke.....	9
3.2. Fakultativni sastojci tvrtke.....	11
3.3. Zabranjeni sastojci tvrtke.....	11
3.4. Skraćena tvrtka.....	12
4. UPORABA	
TVRTKE.....	13
4.1. Uporaba tvrtke u prometu.....	13
4.2. Uporaba tvrtke na poslovnim papirima i internetskim stranicama.....	14
5. NAČELA TVRTKE.....	16
5.1. Načelo istinitosti.....	16
5.2. Načelo jedinstvenost.....	17
5.3. Načelo zakonitosti.....	17
5.4. Načelo isključivosti.....	18
5.5. Načelo različitosti.....	19

5.6. Načelo prvenstva.....	20
5.7. Načelo javnosti.....	21
5.8. Načelo stalnost.....	22
6. ZAŠTITA TVRTKE.....	25
7. ZAKLJUČAK.....	27
LITERATURA.....	28

UVOD

Zakon o trgovačkim društvima (dalje u tekstu: ZTD) je jedan od temeljnih zakona u hrvatskom pravnom sustavu i jedini zakon koji sustavno uređuje pravni režim tvrtke. Naime, iako ZTD posebno uređuje samo tvrtku glede trgovačkih društava, na te se njegove odredbe pozivaju i drugi zakoni kada govore o tvrtkama. Tako, npr., Zakon o zadrugama u čl. 4. upućuje na odredbe ZTD-a kada je riječ o tvrtki zadruga, Zakon o obrtu u čl. 4. kada je riječ o tvrtki obrta, Zakon o osiguranju u čl. 356. kada je riječ o tvrtki društva za uzajamno osiguranje i sl.

Iako je zakonom uređeno što se smatra tvrtkom, te iako tvrtku može imati samo njen nositelj, pravna ili fizička osoba, u svakodnevnom govoru i sredstvima javnog priopćavanja često se riječ tvrtka koristi na pravno neispravan način. Najčešće se pogrešno poistovjećuje sa naznakom imena tvrtke kojom se pobliže obilježava ime trgovačkog društva i koja je samo jedan od njena tri obvezna sastojka, ili se brkaju i netočno kao istoznačnice koriste pojmovi kao što su firma, tvrtka, kompanija, poduzeće, društvo, trgovačko društvo i korporacija zanemarujući pri tome činjenicu da se pravo značenje pojma tvrtka nalazi u području trgovačkoga prava.

Tvrtka se obično pogrešno koristi kao sinonim za riječ poduzeće, umjesto za njegovog nositelja pa se tako može čuti npr. "tvrtka za proizvodnju automobilskih dijelova", "tvrtka je ostvarila velik promet", "tvrtka je opremljena suvremenom tehnologijom", "zrakoplovna tvrtka", "tvrtka kćer", „propala tvrtka“ „spin-off tvrtka“ i slično. Problem je taj što se izraz poduzeće spominje u brojnim zakonima, ali niti jedan od njih ne određuje pojam poduzeća. Ipak, iz smisla zakonskih odredbi, pod poduzećem bi u pravnom smislu trebalo smatrati organiziranu zajednicu imovine i osoba povezanu zajedničkim vodstvom, usmjerenu ostvarenju gospodarskih ciljeva i jedinstvenu u istupanju na tržištu. Poduzeće nije pravna osoba i pripada svom nositelju, zbog čega u pravne odnose isključivo može ulaziti pravna ili fizička osoba koja je nositelj poduzeća. Dakle, poduzeće nema pravnu osobnost i ne može imati tvrtku, nego, kao i tvrtka pripada svom nositelju koji može biti fizička ili pravna osoba. Dodatnu zbrka proizlazi iz činjenice što brojna trgovačka društva u naznaci imena trgovačkog društva sadrže izraz „poduzeće“, kao npr. komunalno poduzeće, poduzeće za ceste, pogrebno poduzeće itd. Razlog tome je što su u nas u bivšoj državi odnosno bivšem sustavu ukinuta

trgovačka društva te se izraz poduzeće od 1948. godine pogrešno koristio kao sinonim za pravne osobe u gospodarstvu, te se čini kako se takva praksa u velikom dijelu javnosti zadržala i danas.

Za tvrtku se ponekad u praksi zna koristiti izraz firma, koji ima ponešto kolokvijalan, razgovorni prizvuk, a riječ je o talijanizmu koji ima podrijetlo od latinskoga glagola *firmare* (potpisati). Primjerice u Osijeku čak i posluje trgovačko društvo pod tvrtkom Firma d.o.o. za trgovinu i usluge.

Tvrtka nije sinonim za društvo, jer je društvo to koje ima tvrtku pod kojom posluje u pravnom prometu. Osim toga, tvrtku imaju i pravne osobe koje nisu društva, a i fizičke osobe koje obavljaju gospodarske djelatnosti, kao što su obrtnik ili trgovac pojedinac. Svi oni su nositelji tvrtke, a ne tvrtka pod kojom posluju. Tvrtke se ne može poistovjećivati niti sa trgovačkim društvom koje je samo jedan od oblika društava. Npr. društvo za uzajamno osiguranje, kreditna unija, ortaštvo i sl. su društva, ali nisu trgovačka društva. Kompanija je pak anglizam koji dolazi od engleskoga izraza *company* (iako je zapravo izvorno porijeklo riječi iz francuskoga jezika) te znači veliko poduzetničko, trgovačko ili industrijsko društvo. Korporacija je najrazvijeniji oblik trgovačkih društava kapitala koji ima brojne prednosti u odnosu na druge pravne oblike trgovačkih društava. koje do sredstava za osnivanje i poslovanje dolazi izdavanjem dionica. Dakle, izjednačavati bilo koji od navedenih termina sa tvrtkom bilo bi pogrešno, iako se to u praksi često čini.

Upravo je zbog ovako široke i često pogrešne primjene izraza tvrtka u praksi bitno pojasniti njezinu ulogu i značenje koju ima u gospodarskom i pravnom prometu. To je razlog zbog kojega se veliki broj presuda trgovačkih sudova u republici Hrvatskoj odnosi upravo na tvrtku, i to najčešće zaštitu tvrtke, a što ovu temu čini još zanimljivijom.

Predmet razmatranja završnog rada su svi aspekti tvrtke trgovačkog društva, za što je potrebno najprije razgraničiti pojmove društava i trgovačkih društava, a zatim sam pojam, sadržaj uporaba i zaštita tvrtke. Samo cjelovitim uvidom u sve aspekte tvrtke može se postići njezina svrha radi koje je toliko važna i izbjeći nepotrebne dugotrajne i skupe sporove koji u praksi nastaju zbog nepravilnog određenja, uporabe i/ili zlouporabe tvrtke.

1. DRUŠTVO I TRGOVAČKO DRUŠTVO

1.1. Vrste i obilježja društava

Tri su bitna obilježja po kojima se određuju društva, i to kao:

- privatnopravno udruživanje članova u pravnu zajednicu,
- utemeljenu na pravnom poslu i
- usmjerenu postizanju određenoga zajedničkog cilja.¹

Radi zaštite prava i pravne sigurnosti članova, onih koji djeluju u društvu i trećih, tipovi društava uređuju se zakonom, te se ne mogu stvarati drugi tipovi društava osim onih propisanih zakonom.²

Uzimajući u obzir navedena obilježja i zakonsko uređenje, društva su u nas slijedeće pravne zajednice:

- ortaštvo, iz Zakona o obveznim odnosima,
- trgovačka društva (javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo, društvo s ograničenom odgovornošću i gospodarsko interesno udruženje), prema Zakonu o trgovačkim društvima,
- tajno društvo, prema Zakonu o trgovačkim društvima,
- društvo za uzajamno osiguranje, prema Zakonu o osiguranju,
- kreditna unija, prema Zakonu o kreditnim unijama,
- zadruga i zadružni savez, prema Zakonu o zadrugama,
- udruga, prema Zakonu o udrugama,
- europsko društvo – societas europaea (SE),
- europsko gospodarsko interesno udruženje (EGIU) i
- europska zadruge – societas cooperativa europaea (SCE).³

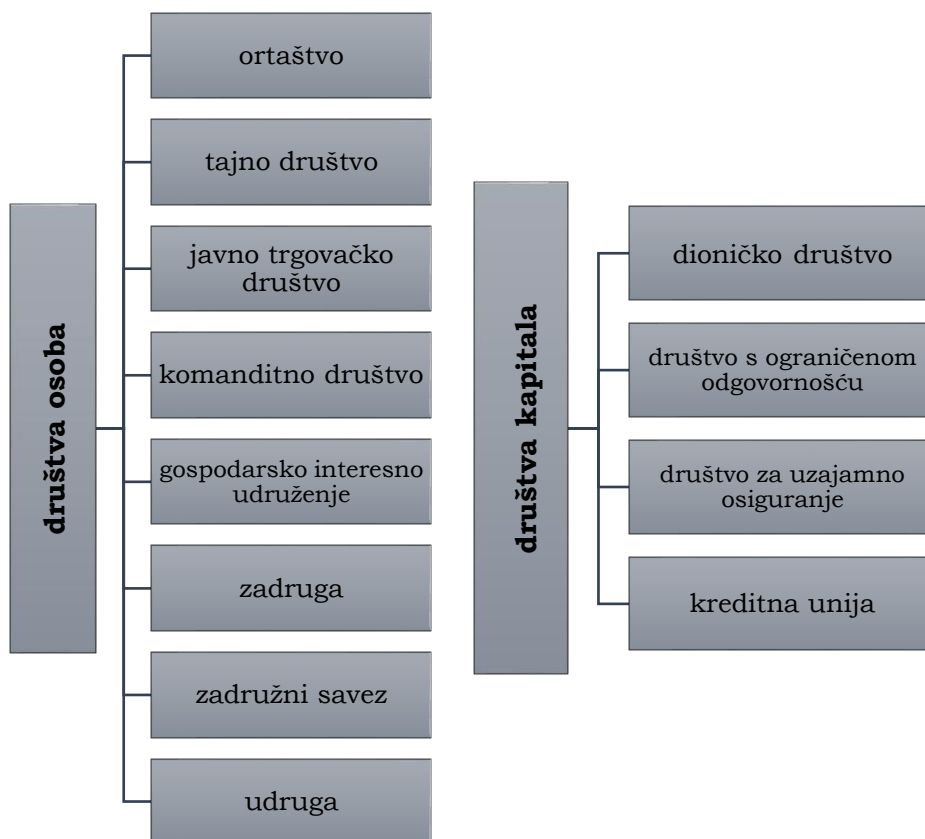
¹ Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Organizator, Zagreb, 2008., str. 133.

² Ibidem.

³ Barbić, J., op. cit. str. 154.

Dva pretposljednja uređena su Zakonom o uvođenju europskog društva – *societas europaea* (SE) i europskog gospodarskog interesnog udruženja (EGIU), koji je stupio na snagu danom prijama Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije. Europska zadruga uređena je Zakonom o uvođenju europske zadruge – *societas cooperativa europaea* (SCE), koji je također stupio na snagu danom prijama Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije.⁴

Pojedina društva svrstana su u skupinu društava osoba, a druga u skupinu društava kapitala. Kako je prikazano na slici ispod teksta.

Slika 1. Društva osoba i društva kapitala (sistematizacija autora)

⁴ Horak, H., Dumančić, M., Europsko društvo *societas europaea* kao novost u hrvatskom pravu, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 5, 2007., str. 129.

Temeljne razlike između društava osoba i društava kapitala prikazana su u tablici ispod.

Društva osoba	Društva kapitala
Temelje se na osobama koje ih čine. Za njihovo postojanje nije bitan kapital.	Temelj udruživanja i povezivanja je kapital, a ne osobe. Propisana su najmanja sredstva za osnivanje.
U društvo se ulazi s obzirom na osobna svojstva članova. Članska se prava redovito određuju prema osobama.	Osobna svojstva članova nisu toliko važna, zbog čega je manji nadzor ulaska u društvo i izlaska iz njega. Članska se prava određuju prema kapitalu koji su članovi unijeli u društvo.
Moraju imati najmanje dva člana.	Mogu imati i samo jednoga člana.
Za obveze društva članovi odgovaraju neograničeno solidarno vlastitom imovinom.	Članovi snose ograničen rizik za poslovanje društva, te mogu izgubiti samo ono što su unijeli u društvo.
Članovi redovito izravno vode poslove i zastupaju društvo.	Nije bitan osobni doprinos rada članova u društvu. Imaju organe koji vode poslove i zastupaju društvo.

Tablica 1. Temeljne razlike između društava osoba i društava kapitala⁵

1.2. Pravne zajednice koje nisu društva

U širem smislu riječi svako je društvo zajednica, ali svaka zajednica nije društvo. Društvom se ne može smatrati ona pravna zajednica koja ne ispunjava navedena obilježja. U zajednice koje nisu društva mogu se ubrojiti: pravne zajednice koje se ne temelje na pravnom poslu odnosno ugovoru kojim se postavlja zajednički cilj (npr. više vjerovnika, više dužnika, nasljednička zajednica, bračna zajednica, suvlasništvo, zajedničko vlasništvo), pravne zajednice koje čini imovina bez članova (zaklade, fundacije i investicijski fondovi), pravne osobe javnog prava (Republika Hrvatska, županija, općina, grad i Grad Zagreb), ustanove, sindikati, udruge poslodavaca, političke stranke i vjerske zajednice, pravne osobe osnovane zakonom ili drugim aktom države ili tijela lokalne samouprave (Hrvatska narodna banka, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatske vode, javna visoka učilišta i sl.), pravne osobe osnovane privatnim aktom koja za osnivanje moraju dobiti suglasnost državne vlasti (privatno sveučilište, veleučilište, visoka škola), pravne osobe u kojima je članstvo obvezno (Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, područne obrtničke komore i udruženja obrtnika) te pravne osobe koje se sredstva za rad osiguravaju iz državnog proračuna ili proračuna tijela lokalne samouprave.⁶

⁵ Izvor, Ćesić, Z., Pravo trgovačkih društava, Veleučilište u Kninu, Knin, 2005.

⁶ Barbić, J., op. cit. str. 134.

1.3. Trgovačka društva

Trgovačka društva su u tolikoj mjeri različita i osnivaju se u najrazličitije svrhe (gospodarske, političke, vjerske, humanitarne i dr.), zbog čega ih zakonodavstva i pravna teorija izbjegavaju definirati.⁷ Stoga ih naš zakonodavac zapravo i ne definira, nego navodi da se radi o pravnoj osobi čiji su osnivanje i ustroj uređeni ZTD-om (čl. 2. st. 1. ZTD-a). Druge pravne osobe neće se smatrati trgovačkim društvima iako po svom ustroju ili mogućoj supsidijarnoj primjeni ZTD-a mogu biti slične nekom trgovačkom društvu.

Bez obzira na sve navedeno, korektnom definicijom može se smatrati ona koja trgovačka društva definira kao pravne osobe koje nastaju ugovorom između dviju ili više fizičkih i/ili pravnih osoba koje udruženim kapitalom i/ili radom posluju pod istom tvrtkom zbog postizanja zajedničkih ciljeva, obično stjecanja dobiti.⁸

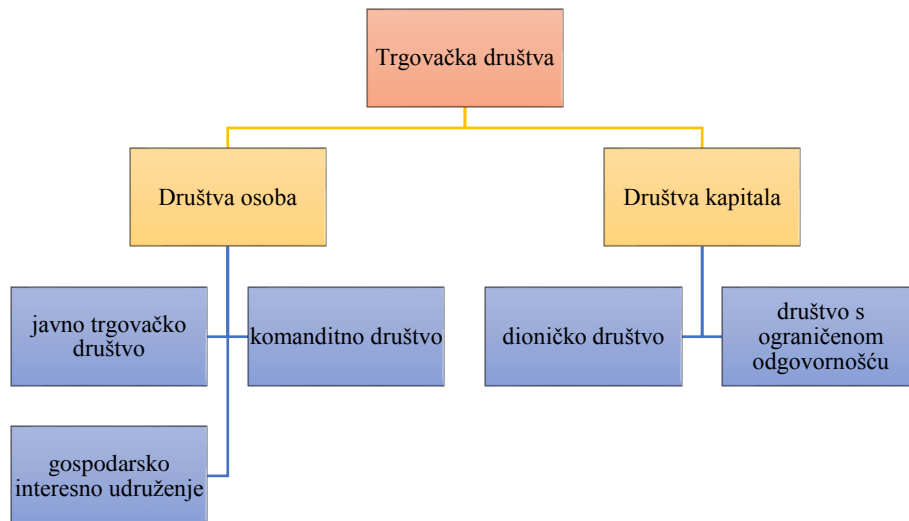
Trgovačka društva su:

- javno trgovačko društvo (j.t.d.),
- komanditno društvo (k.d.),
- gospodarsko interesno udruženje (GIU),
- dioničko društvo (d.d.) i
- društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.).

Prva dva su društva osoba, a posljednja tri društva kapitala (čl. 2. st. i 3. ZTD-a).

⁷ Gorenc, V., Ćesić, Z., Buljan, V. i Brkanić, V., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, 4. izmijenjana i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2008., str. 9.

⁸ Ibidem.

Sl. 2. Trgovačka društva (sistematizacija autora)

Pri izboru oblika trgovačkog društva, mjerila će biti poslovni cilj koji se želi ostvariti, položaj koji članovi žele ostvariti, kapital koji žele ili moraju uložiti, opseg odgovornosti za obveze društva, otvorenost (zatvorenost) strukture i sl.

Iako je izbor oblika trgovačkog društva načelno stvar slobodnoga izbora njegovih osnivatelja, u nekim je posebnim propisima propisano ograničenje ove poduzetničke slobode. Npr., u posebnim je zakonima propisano da leasing-društvo može biti osnovano i poslovati samo kao dioničko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću, društvo za osiguranje i društvo za reosiguranje kao dioničko društvo, kreditna institucija kao dioničko društvo, itd.

2. POJAM, ODREĐENJE I PRIJENOS TVRTKE

2.1. Pojam tvrtke

Ono što je za svakoga čovjeka-fizičku osobu njegovo ime i prezime po kojima se prepoznaje i pojavljuje u životnim prilikama, to je za trgovačko društvo tvrtka – ime pod kojim posluje i pod kojim sudjeluje u pravnom prometu (čl. 11. st. 1. ZTD-a). Dakle, tvrtka je trgovačko ime, tj. ime kojim se trgovac služi u obavljanju svoje gospodarske djelatnosti s trećima. U tom smislu trgovačko društvo se u poslovnom prometu identificira s tvrtkom.⁹

Tvrtku ima samo društvo kao nositelj poduzeća a ne i poduzeće ili njegov ustrojbeni dio.¹⁰

Tvrtku treba razlikovati od imena koje ima neka osoba. Kad je riječ o društvima, razlika je očita utoliko što se nečijim imenom može koristiti i kao dijelom tvrtke, ali tada je riječ o članu društva koji samo dopušta da njegovo ime bude dio tvrtke ili pak da to bude ime neke osobe izvan društva. I kad je riječ o fizičkim osobama, trgovcu pojedincu ili obrtniku, ime takve osobe samo je dio tvrtke. Tvrtkom se, a ona osim imena i prezime neke osobe ima druge sastojke, označuje ta fizička osoba kao nositelj poduzeća, a imenom i prezimenom ta fizička osoba u privatnom životu odvojenom od onog poslovnog.¹¹

2.2. Određenje i promjena tvrtke

Kako će glasiti tvrtka prepušteno je na izbor trgovačkom društvu. Tvrtka se određuje se temeljnim aktom društva (čl. 11. st. 3. ZTD-a).

Tvrtka trgovačkog društva mijenja se onako kako se i određuje, na način određen temeljnim aktom društva (čl. 11. st. 4. ZTD-a). Tim temeljnim aktima trgovačkih društava potrebno je utvrditi tko je nadležan za promjenu tvrtku i na koji način se to ima učiniti.

⁹ Gorenc, V., Ćesić, Z., Buljan, V. i Brkanić, V., op. cit., str. 30.

¹⁰ VTS RH, Pž-1522/03 od 23. rujna 2003., www.iusinfo.hr, pristup 6. prosinca 2018. godine

¹¹ Barbić, J., op. cit. str. 308.

Unatoč tome, u praksi temeljni akti najčešće ne sadrže odredbe o promjeni tvrtke, u kojem slučaju se tvrtka može promjeniti samo izmjenom temeljnog akta. Tvrtka će se uvijek morati promijeniti u slučaju mijenja neki od njezinih obveznih sastojaka propisanim u čl. 13. ZTD-a.

Interesantna je presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske o nedopuštenom nazivu tvrtke u predmetu broj: Pž 4120/05-3 od 5.srpnja.2005. godine: „*novi naziv/tvrtke predlagatelja PROTRANS sastoji se od dvije riječi i to latinske “pro” a što znači: za, prema, po; te riječi “trans” koja se ustalila u hrvatskom jeziku, dok u latinskom jeziku predstavlja oznaku: s jedne strane na drugu, preko i dr. Stoga ne stoje navodi obrazloženja prvostupanjskog rješenja da spojene riječi “PRO” i “TRANS” svaka za sebe jesu latinske riječi, ali da zasebna riječ “PRO- TRANS“ ne postoji u hrvatskom niti latinskom jeziku. Naime, riječ “PROTRANS“ u hrvatskom jeziku imala bi svoje značenje i to “za prijevoz” odnosno “za transport”, a slijedom čega dolazi i do pogrešno izvedenog zaključka, da riječ “PROTRANS” ne udovoljava uvjetima predviđenim člankom 20. Zakona o trgovačkim društvima.*“¹²

2.3. Prijenos tvrtke

S obzirom da trgovačko društvo nastupa, posluje i sudjeluje u pravnom prometu pod svojom tvrtkom, a da to čini preko svog poduzeća kao cjeline koja može imati ustrojbene dijelove, treće osobe identitet tvrtke opravdano vežu uz poduzeće trgovačkog društva. Stoga se, radi sprječavanja dovođenja u zabludu trećih osoba, tvrtka može prenijeti na drugoga samo zajedno s poduzećem ili s bitnim pretežnim dijelom poduzeća (čl. 23. st. 1. ZTD-a).

Prodaja tvrtke kao takve nije dopuštena. Radilo bi se o dovođenju u zabludu trećih u pravnom prometu u kome se pretpostavlja identitet tvrtke s poduzećem. Kad netko želi kupiti na tržištu „dobro uhodanu tvrtku“, taj mora preuzeti i bitne dijelove poduzeća.¹³

O prijenosu tvrtke odlučuje imatelj tvrtke, odnosno kod društava osoba članovi društva, a kod društava kapitala ili zadruge organ koji je za to ovlašten društvenim ugovorom, statutom

¹² VTS RH, Pž 4120/05-3 od 5.srpnja.2005. godine. www.iusinfo.hr., pristup 6. prosinca 2018. godine.

¹³ Gorenc, V., Česić, Z., Buljan, V. i Brkanić, V., op. cit., str. 42.

ili pravilima, naravno na temelju odluke skupštine. Naime, to je jedna od najvažnijih odluka, a uz to redovito zahtijeva i promjenu postojeće tvrtke društva, a za to će se morati, ovisno o njegovu sadržaju, prije ili poslije mijenjati društveni ugovor, statut, pravila odnosno izjava o osnivanju. Za prijenos tvrtke koja sadrži ime neke osobe potrebna je izričita suglasnost te osobe, a ako je ona umrla - suglasnost njenih nasljednika.¹⁴

U slučaju stečaja društva stečajni upravitelj je ovlašten prenijeti tvrtku stečajnog dužnika zajedno s poduzećem koje otuđuje. Ovo zbog toga što u takvom društvu više niti nema drugih organa, a budući da je cilj stečajnog postupka da se, ako je to ikako moguće, podmire tražbine vjerovnika, što zahtijeva unovčenje imovine pa i cijelog poduzeća, mora se dopustiti da se time na stjecatelja poduzeća prenese i tvrtka. Prijenosom tvrtke stečajni dužnik će redovito morati promijeniti tvrtku.¹⁵

¹⁴ Bračun, M., Tvrтка društva, Financije i pravo, Volume 5 / Number 1, 2017., str. 141.

¹⁵ Barbić, J., op. cit. str. 344.

3. SADRŽAJ TVRTKE

3.1. Obvezni sastojci u sadržaju tvrtke

Obvezni sastojci koji se moraju nalaziti u sadržaju tvrtke trgovačkog društva su:

- naznaka kojom se pobliže obilježava ime trgovačkog društva,
- naznaka predmeta poslovanja trgovačkog društva i
- oznaka koja upućuje na oblik trgovačkog društva (čl. 13. st. 1. i 2. ZTD-a).

Pogrešno poistovjećujući tvrtku sa naznakom imena tvrtke (što je samo jedan od njenih obveznih sastojaka) ukazuju i na nešto što uvijek muči buduće poduzetnike – pronaći “slobodan” naziv za poslovni subjekt koji namjerava otvoriti. U moru od 150.908 registriranih trgovačkih društava u RH to nije nimalo lako. Pri tom trebali bi voditi računa o tome da ime bude: kratko, atraktivno, vezano za posao kojim se bave, lako pamtljivo te u skladu s pravnim, društvenim i etičkim normama.¹⁶

Svaka tvrtka, osim skraćene mora sadržavati naznaku predmeta poslovanja. Dovoljno je istaknuti samo neku ili neke od djelatnosti koje su po izboru vlasnika najvažnije za predstavljanje društva u pravnom prometu, npr. d.o.o. za proizvodnju, ili d.d. za trgovinu i usluge.¹⁷

U praksi se uporabljavaju riječi kojima se želi istaknuti predmet poslovanja (npr. Promet, Parkovi i nasadi, Hotelijerstvo, Građenje), dijelovi riječi (npr., INA, DIV, TVIK), skraćene riječi (npr. Trans, Alu), inicijali osobe, osobno ime ili ime i prezime (npr. M. M., Mate, Mate Matić), zemljopisno ime (npr. Jadran, Vodice) itd., kao i njihove različite kombinacije. Također se može uporabljavati izraz koji upućuje na poduzeće trgovačkog društva (npr. Komunalno poduzeće, Pogrebno poduzeće) ili ustrojbeni dio poduzeća (npr. Tvornica ulja, Tvornica betona).

¹⁶ Bračun, M., op. cit., str. 124.

¹⁷ Bračun, M., op. cit., str. 130.

Trgovačko društvo ne mora u tvrtki izraziti sve djelatnosti koje su upisane u sudski registar kao njegov predmet poslovanja, nego je dostatno istaknuti naznaku samo neke ili nekoliko naznaka djelatnosti na način koji trećima ne ostavlja prostor za dvojbu glede onoga čime se društvo bavi (npr. proizvodnja sirovih i rafiniranih ulja; turizam i ugostiteljstvo; carinsko posredovanje, zastupanje, unutarnja i vanjska trgovina). Ne mora se raditi o posebnim riječima, nego se može raditi i o naznaci koja istobno obilježava ime i predmet poslovanja trgovačkog društva (npr. Autotransport, Hrvatske željeznice). Riječi „proizvodnja” smatra se preopćenitom da bi pružila informaciju o djelatnosti, zbog čega joj bi se morala dodati riječ kojom se pobliže uređuje što se proizvodi (npr. proizvodnja izolacijskog materijala).¹⁸

Ako se društvo nalazi u posebnom stanju (u stečaju ili u likvidaciji), u obvezan sadržaj ulazi i oznaka toga stanja (čl. 18. ZTD-a). Rješenjem Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, broj: Pž 2102/05-3 od 19. travnja 2005. godine, ukinuto je rješenje Trgovačkog suda u Slavonskom Brodu i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak zbog nepostojanja ovakve naznake. *„Naime, u konkretnom slučaju, sumarni eliminacijski stečajni postupak zaključen je nad stečajnim dužnikom COMMERCE KLJAJIĆ d.o.o, a ne nad COMMERCE KLJAJIĆ d.o.o. za izgradnju, trgovinu, usluge i uvoz-izvoz “u likvidaciji”. Pobijano rješenje ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, obzirom o navedenim odlučnim činjenicama postoji proturječnost između onoga što se u razlozima pobijanog rješenja navodi o sadržaju rješenja o otvaranju i zaključenju postupka sumarnog eliminacijskog stečaja od 18. listopada 2004. godine i samog tog rješenja. Osim toga, nije moguće ispitati da li se navedeno rješenje o zaključenju postupka sumarnog eliminacijskog stečaja odnosi upravo na subjekt upisa COMMERCE KLJAJIĆ d.o.o. “u likvidaciji”, Zbjeg bb, obzirom prema odredbi članka 18. Zakona o trgovačkim društvima tvrtki trgovačkog društva koje je u likvidaciji dodaje se oznaka “u likvidaciji”, te se tako upisuje u sudski registar. RegistarSKI sud može upisati brisanje konkretnog subjekta upisa samo temeljem rješenja o otvaranju i zaključenju sumarnog eliminacijskog stečajnog postupka nad COMMERCE KLJAJIĆ d.o.o. “u likvidaciji” ukoliko je sumarni eliminacijski stečajni postupak proveden nad tim subjektom sukladno odredbi članka 70. Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona (NN br. 129/00)“.*¹⁹

¹⁸ Barbić, J., op. cit. str. 323.

¹⁹ VTS RH, Pž 2102/05-3 od 19. travnja 2005. godine. www.iusinfo.hr, pristup 6. prosinca 2018.

Ako je član u j.t.d. ili komplementar u k.d. neko društvo, obvezan sastojak tvrtke je i tvrtka odnosno skraćena tvrtka tog društva (čl. 13. st. 3. ZTD-a). Npr., ako je komplementar u k.d. neko d.o.o., u tvrtki k.d. mora se navesti tvrtka ili skraćena tvrtke toga d.o.o.

3.2. Fakultativni sastojci tvrtke

Uz obvezne elemente, mogu biti predviđeni i dodatni (fakultativni) i/ili mogući (uvjetno dopušteni) elementi. Tvrtka prema može sadržavati dodatne elemente koji bliže označavaju društvo i sjedište društva. Dodatni elementi tvrtke mogu se unositi uz uvjet da tvrtka time ne postane nepregledna i da ne sprječava jasno razlikovanje prema drugim tvrtkama. Tim se sastojcima tvrtku želi učiniti što različitijom od ostalih ili se želi istaknuti neka posebna svojstva npr. starost, predmet poslovanja, pripadnost nekoj grupaciji (koncern, holding), godina osnivanja, crtež, skica i sl. Mogući (uvjetno dopušteni) elementi tvrtke su nazivi država, teritorijalnih jedinica i međunarodnih organizacija, te imena i prezimena osoba koje nisu osnivači tog društva, koje se mogu uključiti u firmu društva tek uz prethodnu suglasnost nadležnog tijela odnosno osobe

3.3. Zabranjeni sastojci tvrtke

Tvrtka u načelu ne može sadržavati:

- riječ "Hrvatska", te njene izvedenice, kao i zastava i grb Republike Hrvatske, uključivši i njihovo oponašanje – osim uz suglasnost Vlade RH ili državnog organa kojega ona ovlasti (čl. 15. st. 1. ZTD-a);
- imena, grbove, zastave ni druge državne ambleme drugih država ili međunarodnih (međudržavnih) organizacija, niti službene znakove za kontrolu i garanciju kvalitete, a ne može ih se ni oponašati u heraldičkome smislu – osim uz dozvolu nadležnog organa odgovarajuće države ili međunarodne (međudržavne) organizacije, te u slučaju da su ti sastojci sadržani u tvrtki ili u imenu osnivača koji se unose u tvrtku trgovačkoga društva (čl. 15. st. 2. i 3. ZTD-a);
- ime ili dio imena neke osobe – osim uz njen pristanak, odnosno pristanak njenih nasljednika ako se radi o imenu umrle osobe (čl. 16. st. 1. ZTD-a). Ako je riječ o

imenu ili dijelu imena neke povijesne ili znamenite osobe, uz navedeno se zahtijeva korištenje na prikladan način (čl. 16. st. 2. ZTD-a). Ako bi poslovanjem pod tvrtkom u koju je uneseno ime neke osobe, bili dovedeni u pitanje njena čast i ugled, ta osoba odnosno njeni nasljednici imaju pravo tražiti brisanje njenog imena iz tvrtke društva (čl. 16. st. 3. ZTD-a);

- riječi koje stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja trgovačkoga društva, utiska o identitetu ili povezanosti s drugim društvom, da vrijeđaju prava intelektualnog i industrijskog vlasništva ni druga prava drugih osoba (čl. 14. st. 1. ZTD-a);
- riječi za koje je određenim zakonima propisano da ih mogu uprabljavati samo određena društva (npr. banke, osiguravajuća društva i sl.).

Ako se tvrtka sadrži osobno ima, tužba radi brisanja osobnog imena iz tvrtke podiže se protiv društva, a teret dokaza o ispunjenju pretpostavki koje opravdavaju brisanje je na tužitelju. Jedan od takvih primjera je brodogradilište iz Kostrene kod Rijeke koje u svojoj tvrtci nosi i „ime” „Lenac”. Kada je nastao „slučaj Lenac” i nad istim brodogradilištem otvoren stečajni postupak, javili su se ozbiljni i u javnosti isticani i opravdani zahtjevi nasljednika Viktora Lenca da se iz tvrtke briše ime istoga jer to vrijeđa „čast i ugled” imena Viktora Lenca. Pa ipak, daljni razvoj događaja i u svakome slučaju obustavljanje stečaja i uspješan nastavak rada brodogradilišta iz Kostrene, stavili su cijeli slučaj ad acta.

3.4. Skraćena tvrtka

Zbog dugačkog naziva tvrtke, u prometu se često koristi skraćena tvrtka. Skraćena tvrtka mora sadržavati bitni identitet trgovačkog društva, ali ne i njegov predmet poslovanja (čl. 19. ZTD-a). Jednako kao i „puna” tvrtka, i skraćena se tvrtka mora upisati u sudski registar.

4. UPORABA TVRTKE

4.1. Uporaba tvrtke u prometu

Bilo da se upotrebljava kao puna ili kao skraćena tvrtka, mora se primjeniti u sadržaju i obliku u kojem je upisana u sudski registar (čl. 21. st. 1. ZTD-a). Puna ili skraćena tvrtka može se upotrebljavati u prijevodu na strani jezik, ali samo uz onu na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu (čl. 21. st. 2. ZTD-a). Tvrtka ili skraćena tvrtka mora se istaknuti na poslovnim prostorijama trgovačkog društva (čl. 21. st. 3. ZTD-a)

O važnosti pravilne uporabe tvrtke govori Presuda Visokog trgovačkog suda broj: PŽ 6475/04-3 od 21.6.2007., iz koje proizlazi da stranke u postupku moraju biti točno označene kako bi se nedvojbeno moglo razabrati tko je osoba (pravna ili fizička) koju je sud presudom obvezao na činidbu, odnosno u čiju korist je činidbu naložio kako bi se presude mogle izvršiti. *„Ako je u pitanju trgovačko društvo (kao u konkretnom slučaju) prema čl. 21. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima tvrtku i skraćenu tvrtku trgovačko društvo je dužno u pravnom prometu upotrebljavati u onom obliku i u onakvom sadržaju u kojemu je ono upisano u sudskom registru, jer i obvezno-pravni odnosi nastaju upravo između onih subjekata – pravnih osoba koje su upisane u sudski registar. Pri tom, dakle nije nevažno, niti je isto ako se radi o subjektu koji je označen kao društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) dioničkom društvu (d.d.) ili društvu koje u nazivu ima ING kao označeni tuženik... Iz spisa je razvidno da je, nakon što je izvršeni postupak u kojem je kao tuženik (ovršeni) označena jedna pravna osoba, kada je postupak nastavljen kao parnični (povodom uloženog prigovora protiv platnog naloga), tužitelj uočio nedostatak u nazivu tuženika (ovršenika) kako ga je sam označio i kao tuženu stranku u parničnom postupku označio drugi subjekt EXPORTDRVO – ING d.o.o., dakle pravnu osobu različitu od označenog ovršenika. Postupak se vodio i presudu je prvostupanjski sud donio u odnosu na tako označenog tuženika. Osoba označena kao tuženik, prema podacima u sudskom registru evidentno može biti stranka u postupku i evidentno je da je kao parnična stranka i sudjelovala u predmetnom postupku... Odlučna činjenica o kojoj ovisi osnovanost tužiteljevog zahtjeva koji je zatražio od tako označenog tuženika (pravne osobe) je činjenica o tome da li je između konkretnih subjekata (tužitelja i tuženika) nastao poslovni odnos na temelju kojeg je tužitelj zatražio utuženi iznos, pa kako je prvostupanjski*

*sud utvrdio i tu činjenicu - a to je da takav odnos između konkretnih subjekata nije nastao jer isprave koje je tužitelj dostavio u spis ukazuju da je poslovni odnos tužitelj imao s drugim subjektom – društvom EXPORTDRVO d.d., a ne s društvom tuženika, pravilno je tužiteljev zahtjev, kojim je tužitelj zahtijevao plaćanje od pravne osobe s kojom nije bio u konkretnom poslovnom odnosu, odbio. Ako je uz tvrtku ili skraćenu tvrtku u sudski registar upisana i tvrtka ili skraćena tvrtka u prijevodu na strani jezik i pismo, tvrtku ili skraćenu tvrtku na stranom jeziku i pismu trgovačko društvo može upotrebljavati samo zajedno s tvrtkom na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu.*²⁰

4.2. Uporaba tvrtke na poslovnim papirima i internetskim stranicama

Poslovni papiri predstavljaju očitovanje volje trgovca usmjereno prema vani, i to prema točno određenim adresatima (npr. pisma, ponude, računi, narudžbe i dr.). Očitovanja volje unutar društva i očitovanja volje koja nisu usmjerena prema točno određenim adresatima ne smatraju se poslovnim papirima (npr. katalogi, cjenici, reklamni oglasi, objave upućene javnosti i sl.).

Smisao propisivanja uporabe tvrtke na poslovnim papirima i internetskim stranicama trgovca je pružiti trećima podatke o trgovcu. Stoga se ZTD-om propisani sadržaj poslovnih papira koji se prvi put upućuju određenom adresatu razlikuje od sadržaja poslovnih papira koji se upućuju osobama s kojima se trgovac nalazi u poslovnom odnosu ili je već ranije započeo prijepisku.

Na poslovnom papiru trgovca kojega on prvi put upućuje određenom adresatu i njegovim internetskim stranicama moraju se navesti:

- tvrtka,
- sjedište,
- sud kod kojega je upisan u sudski registar i broj pod kojim je to učinjeno,
- tvrtka i sjedište pravnih osoba kod kojih se vode njegovi računi i brojevi tih računa (čl. 21. st. 4. ZTD-a).

²⁰ VTSRH, Pž 6475/04-3 od 21.6.2007. www.iusinfo.hr

Ako je riječ o društvima kapitala, mora navesti i:

- iznos temeljnoga kapitala društva s naznakom je li u cijelosti uplaćen, a ako nije, s naznakom koji dio toga kapitala nije uplaćen i
- ukupan broj izdanih dionica, a izdaje li društvo dionice s nominalnim iznosom ti iznosi – ako se radi o poslovnom papiru d.d.,
- prezimena i najmanje jedno ime članova uprave društva, a kod d.d. članova uprave, odnosno izvršnih direktora i predsjednika nadzornog odnosno upravnog odbora (čl. 21. st. 5. ZTD-a).

Na poslovnom papiru j.t.d. i k.d. moraju se otisnuti i imena svih članova trgovačkoga društva koji osobno odgovaraju za obveze društva (čl. 21. st. 6. ZTD-a)

Radi li se o dopisima koje trgovac upućuje osobama s kojima se trgovac nalazi u poslovnom odnosu ili s kojima je već započeo prijepisku, nije potrebno unositi sve naprijed navedene podatke, jer su te osobe već upoznate s podacima o trgovcu. U tom slučaju dostatno je upotrebljavati poslovni papir na kojem su otisnuti samo njegova tvrtka ili skraćena tvrtka i sjedište (čl. 21. st. 7. ZTD-a). Iznimku predstavljaju narudžbe. Iako se smatraju poslovnim pismom, moraju sadržavati sve opće i druge obvezne podatke, neovisno o tome upućuju li se prvi put određenom adresatu ili osobama s kojima se trgovac nalazi u poslovnom odnosu ili je s njima već započeo prijepisku (čl. 21. st. 8. ZTD-a).

Ukratko, jednaki podaci koji moraju ići na poslovne papire moraju biti navedeni i na internetskim stranicama društva. Nigdje se ne traži da budu na početnoj stranici, no, trebaju biti negdje gdje ih svaki posjetitelj internetskih stranica može pronaći. U praksi, trgovačka društva najčešće ih stavljaju u rubrici “Kontakt”, uz druge komunikacijske podatke.²¹

²¹ Bračun, M., op. cit., str. 140.

5. NAČELA TVRTKE

Iz propisa odredaba kojim ZTD uređuje tvrtku, proizlaze slijedeća načela tvrtke:

- načelo istinitosti,
- načelo jedinstvenosti,
- načelo zakonitosti,
- načelo isključivosti,
- načelo različitosti,
- načelo prvenstva,
- načelo javnosti i
- načelo stalnosti.

5.1. Načelo istinitosti

Prema načelu istinitosti u tvrtku se ne mogu unositi sastojci koji ne odgovaraju stvarnom stanju i koji bi mogli dovesti druge osobe u zabludu. Ako se stvarno stanje promijeni tako da podaci sadržani u tvrtki više nisu istiniti, mora se promijeniti tvrtka na način da se izmjene podaci koji više ne odgovaraju stvarnom stanju. Npr., u slučaju promjene neke od djelatnosti koja je naznačena u tvrtki i koja čini predmet poslovanja društva mora se promijeniti tvrtka na način da se ta djelatnost izostavi iz sadržaja tvrtke, u slučaju preoblikovanja trgovačkog društva mora se izmijeniti oznaka oblika, u slučaju da tvrtka sadrži sjedište društva promjenom sjedišta mora se promijeniti i tvrtka itd.

To načelo ne služi samo zadovoljenju interesa da se nositelj tvrtke javno iskaže prema trećima nego i interesa ostalih sudionika u tržišnom natjecanju. Podaci u tvrtki ne smiju navesti treće osobe na pogrešan zaključak o obilježjima društva koja se iskazuju u tvrtki.²²

²² Barbić, J., op. cit. str. 326.

5.2. Načelo jedinstvenosti

Trgovačko društvo nastupa prema trećim pod svojom tvrtkom, a to čini preko svog poduzeća kao cjeline koja može imati ustrojbene dijelove (npr. podružnice, poslovna mjesta, poslovne jedinice i sl.). Svaki dio trgovačkoga društva mora poslovati pod istom tvrtkom, s time da joj se može dodati oznaka koja upućuje na to da se radi o dijelu društva (čl. 22. ZTD-a).

Svojevrsnu iznimku od načela jedinstvenosti predstavljaju odredbe o tvrtki podružnice. Ona je dio društva bez pravne osobnosti i prema ovom načelu morala bi poslovati pod tvrtkom društva. Međutim, obzirom da je riječ o posebnom dijelu društva koji se kao takav upisuje i u sudski registar, ZTD posebno definira tvrtku tog dijela i određuje da isti posluje pod svojom tvrtkom. Takvu iznimku zahtijeva načelo istinitosti, jer stvarno stanje i položaj podružnice (koja se nalazi negdje između cjeline poduzeća i njezina pogona, odnosno odjela) zahtijevaju da se to jasno izrazi i u tvrtki.²³

Prema odredbi članka 26, st. 2. ZTD-a tvrtka podružnice mora sadržavati potpuni ili skraćenu tvrtku trgovačkog društva, oznaku svoje djelatnosti i riječi iz kojih se vidi njeno svojstvo podružnice. U svemu ostalom na tvrtku podružnice primjenjuje se sve ono što vrijedi za tvrtku društva. U odluci o osnivanju podružnice mora se (između ostalog) obvezatno navesti tvrtka i sjedište njezina osnivača i tvrtka i sjedište podružnice.²⁴

5.3. Načelo zakonitosti

Sud će odbiti opis u sudski registar tvrtke koja nije u skladu s odredbama ovoga Zakona (čl. 28. ZTD-a). Po logici stvari, načelo zakonitosti odnosi se na propisivanje se sankcije prije svega u slučaju ako tvrtka nema sastojke propisane u čl. 13. ZTD-a, ali i ako podaci sadržani u tvrtki nisu istiniti (čl. 12. ZTD-a), ako tvrtka sadrži zabranjene sastojke, ako je sadržaj tvrtke u opreci s moralom društva te ako tvrtka nije na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu ili na službenom jeziku države članice Europske unije i latiničnom pismu ili su u njoj korišteni rimski brojevi (čl. 20. ZTD-a).

²³ Barbić, J., op. cit. str. 329.

²⁴ Petrović, S. i Ceronja, P., Osnove prava društava, 7. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2013., str. 25.

Tako je Visoki trgovački sud Republike Hrvatske dana u svojoj odluci Pž 1797/07 od 9. svibnja 2007. godine utvrdio da je nadležni trgovački sud postupajući po prijavi za upis pravilno našao da prijava nije dopuštena jer tvrtka društva nije sukladna odredbama ZTD-a koje su prisilne naravi. U obrazloženju između ostalog navodi: *“Tvrtka društva čini identitet društva prema vani. Sastojci tvrtke ne mogu biti takvi da stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja društva i utiska o identitetu (arg. iz čl. 14. ZTD-a). Tvrtka ODŠTETA prema trećima stvara dojam da predmet poslovanja društva predstavljaju financijske usluge posebne vrste, uključivši obradu odštetnih zahtjeva i naplatu tražbina, što je predlagatelj i namjeravao upisati kao predmet poslovanja, ali je nakon upozorenja suda odustao od upisa takve djelatnosti. Tvrtka također asocira na djelatnosti osiguranja od odgovornosti i naknadu štete, a takvu djelatnost mogu obavljati samo specijalizirana trgovačka društva po pravilima posebnih propisa prisilne naravi.”*²⁵

5.4. Načelo isključivosti

U isti sudski registar ne može se upisati tvrtka koja je jednaka ranije upisanoj tvrtki ili tvrtka koja se jasno ne razlikuje od ranije upisane tvrtke. Sud pazi po službenoj dužnosti (ex offo) na primejnu ovog načela (čl. 29. st. 1. ZTD-a). Zaštita po službenoj dužnosti ograničena je na upis u sudski registar kod istoga trgovačkog suda, zbog toga što taj sud ima uvid svih upisa koji se kod njega vode.

Ako bi se radilo o društvu koje je brisano iz sudskog registra, nema razloga da se brani upis tvrtke koja je jednaka ili se jasno ne razlikuje od tvrtke društva brisanog iz sudskog registra.

Kako jedno društvo može osnovati više podružnica, a iste se, iako nisu pravne osobe, upisuju u sudski registar, bit će nužno u njihove tvrtke dodatno unijeti po(do)datke u svrhu jasnijeg razlikovanja. To može biti unošenje npr. rednoga broja, stavljanje oznake „sjever“, „istok“, „jug“ ili „zapad“, odnosno bilo kojih drugih dodataka koji će pridonijeti oživotvorenju ovoga načela u praksi poslovanja podružnica.

²⁵ VTS RH, Pž 1797/07 od 9. svibnja 2007. godine. www.iusinfo.hr, pristup 6. prosinca 2018.

5.5. Načelo različitosti

Sastojci tvrtke ne mogu biti takvi da stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja trgovačkoga društva, utiska o identitetu ili povezanosti s drugim društvom, da vrijeđaju prava intelektualnog i industrijskog vlasništva ni druga prava drugih osoba (čl. 14. st. 1. ZTD-a).

U praksi se često pojavljuju u tvrtki pojedinih društava sastojci kao što su „maestral”, „Jadran”, „Dalmacija”, „Slavonija”, „Istra”, „Zagorje”, „Velebit”, itd. Ovdje je predmet poslovanja društva najbitniji u prepoznavanju tvrtke jednoga od tvrtke drugoga društva jer se time izbjegavaju pomutnje i zabune u pravnome prometu. Riječju, ako je više društava u svoju tvrtku unijelo pojam „Velebit”, ali je predmet poslovanja u jednomu društvu graditeljstvo, u drugomu turizam i ugostiteljstvo, a trećemu društvu je predmet poslovanja proizvodnja namještaja, tekstila i sl., to ne može dovesti do pomutnje i zabune u prometu, čak ni u slučaju da se sjedišta nekih od takvih trgovačkih društava nalaze na području istoga registarskoga suda

Iznimka vezana uz načelo različitosti učinjena je glede povezanih društava. Ta društva mogu u svojim tvrtkama upotrebljavati zajedničke sastojke (čl. 14. st. 2. ZTD-a), te se na taj način iskazati kao pripadnici istog gospodarskog entiteta različite pravne osobnosti.

S obzirom da neka osoba može biti član više trgovačkih društava, može se dogoditi da svoje ime kao sastojak koristi u sadržaju tvrtke nekoliko trgovačkih društava. Za takve je slučajeve propisano da se u tvrtku koja se poslije upisuje u sudski registar mora unijeti jedan ili više dodataka kojima se osigurava da se te tvrtke jasno razlikuju (čl. 14. st. 3. ZTD-a).

Prema Rješenju Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: Pž 2600/05-3 od 3. svibnja 2005. godine: *“Skraćena tvrtka uz minimalni tekst mora sadržavati bitni identitet trgovačkog društva. Tvrtka trgovačkog društva manifestira njegovu individualnost i ona se stoga mora razlikovati od tvrtki ostalih trgovaca (načelo različitosti ili isključivosti). Poslovni promet mora biti zaštićen od nepoštenja i dovođenja u zabludu, pa sastojci tvrtke ne smiju biti*

*takvi da stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja trgovačkog društva, da stvaraju utisak identiteta te da vrijeđaju prava drugih osoba.*²⁶

Slično je Visoki trgovački sud u svojem Rješenju broj Pž 7238/07 od 11.studenoga 2008. godine utvrdio: *„ako tvrtke dvaju trgovaca sadrže identičnu naznaku kojom se поближе označava ime društva samo s različitim redoslijedom riječi, a k tome oba trgovca se bave identičnim predmetom poslovanja, radi se o tvrtkama koje se jasno ne razlikuju. Zbog toga, trgovac koji je svoju tvrtku ranije prijavio radi upisa u sudskom registru (a ne radi se o iznimci iz članka 29. stavak 2. Zakona o trgovačkim društvima) može pod uvjetima iz članka 31. Zakona o trgovačkim društvima tužbom zahtijevati da druga osoba prestane upotrebljavati tu tvrtku, da se tvrtka druge osobe izbriše iz sudskog registra te da ju se obveže da naknadi štetu pričinjenu upotrebom tvrtke.*²⁷

U Presudi broj Pž 5469/07 od 22. siječnja 2008. godine Visoki trgovački sud je zaključio da *„tvrtke TEHNOGRADNJA d.o.o. Split i TEHNOGRAD d.o.o. Split nisu dovoljno distinktivne. Ista je registrirana djelatnost tvrtki (graditeljstvo), isti je grad sjedišta (Split), a razlika od samo dva posljednja slova (“nja”) objektivno kod prosječnog gospodarstvenika može stvoriti pogrešan utisak da se radi o identitetu, odnosno da se ne radi o dvije različite pravne osobe, već o jednoj istoj pravnoj osobi.*²⁸

5.6. Načelo prvenstva

Ako se sudu radi upisa u sudski registar prijave iste tvrtke ili tvrtke koje se međusobno jasno ne razlikuju, sud će upisati onu tvrtku koja je ranije prijavljena (čl. 30. st. 1. ZTD-a).

Iznimno će se upisati kasnije prijavljena tvrtka ako podnositelj kasnije prijave dokaže da je u vrijeme podnošenja ranije prijave tu tvrtku, odnosno njene bitne sastojke upotrebljavao na tržištu kao oznaku svoga poduzeća ili kao robni ili uslužni znak za označavanje svojih proizvoda ili usluga te da je to činio prije podnositelja ranije prijave (čl. 30. st. 1. ZTD-a).

²⁶ VTS RH, Pž 2600/05-3 od 3. svibnja 2005. godine. www.iusinfo.hr., pristup 6. prosinca 2018.

²⁷ VTS RH, Pž 7238/07 od 11.studenoga 2008. www.iusinfo.hr., pristup 6. prosinca 2018.

²⁸ VTS RH, Pž 5469/07 od 22. siječnja 2008. godine. www.iusinfo.hr., pristup 6. prosinca 2018.

Tako je Visoki trgovački sud u svojoj Presudi Pž 3008/2004-3 od 20. veljače 2007. godine istaknuo: „S obzirom na sve navedeno, pravilan je stav prvostupanjskog suda da je tuženik upotrebom tvrtke PAZINKA – TEKSTIL d.o.o. povrijedio pravo tužiteljeve tvrtke PAZIN TEXTILES d.o.o. kao ranije upisane tvrtke. Stoga je prvostupanjski sud pravilno primijenio odredbu čl. 31. ZTD-a kada je usvojio tužbeni zahtjev, te zabranio tuženiku upotrebljavati tvrtku pod nazivom PAZINKA – TEKSTIL d.o.o.“²⁹

Slično se ističe u presudi Visokog trgovačkog suda Pž 8201/04 od 6. svibnja 2008. godine: „pravilan je stav prvostupanjskog suda da je tuženik upotrebom tvrtke TRANSTEC TRANSPORTNE TEHNOLOGIJE d.o.o. povrijedio pravo tužiteljeve tvrtke TRANSPORTNE TEHNOLOGIJE d.o.o. kao ranije upisane tvrtke.“³⁰

5.7. Načelo javnosti

Tvrtka trgovačkoga društva i sve njene promjene upisuju se u sudski registar (čl. 11. st. 5. ZTD-a). S obzirom da je sudski registar javna knjiga, time je ispunjena pretpostavka javnosti tvrtke.

Prema članku 2. Zakona o sudskom registru, registar je javna knjiga koja sadrži podatke i isprave o subjektima upisa za koje je upis u registar propisan zakonom. U članku 4. se navodi da svatko, bez dokazivanja pravnog interesa, ima pravo uvida u podatke upisane u glavnoj knjizi, u isprave na temelju kojih je obavljen upis i u druge isprave i podatke pohranjene u zbirci isprava, osim isprava glede kojih je zakonom isključena primjena načela javnosti registra, te zahtijevati da mu se izda izvadak ili ovjerena preslika, odnosno prijepis isprava i podataka pohranjenih u zbirci isprava. Pri tom Registarski sud ne smije od osoba koje traže uvid u glavnu knjigu i isprave, odnosno prijepis, presliku podataka, izvadak ili potvrdu zahtijevati da navede razlog ili svrhu radi koje to traži.³¹

Za učinak upisa u sudski registar prema trećima Zakon se ne zadovoljava samo upisom nekog podatka u taj registar. Za to je potrebno i da se upis objavi i to se čini u

²⁹ VTS RH, Pž 3008/2004-3 od 20. veljače 2007. www.iusinfo.hr, pristup 6. prosinca 2018.

³⁰ VTS RH, Pž 8201/04 od 6. svibnja 2008. godine. www.iusinfo.hr, pristup 6. prosinca 2018.

³¹ Bračun, M., op. cit., str. 136-137.

„Narodnim novinama“. Prema članku 11, st. 3. ZSR “Upis ima pravni učinak prema trećima od dana javne objave upisa”. Time se olakšava položaj onih prema kojima djeluje upis.³²

5.8. Načelo stalnosti

Promjene koje se odnose na osobe koje su članovi društva česte su praksi. Može se raditi o istupanju nekih članova iz društva ili pristupanju novih članova u društvo, promjenama u imena ili u tvrtki člana, smrti člana i sl. Navedene promjene ne dovode do promjene tvrtke. Međutim, ovdje postoji razlika između društava kapitala i društava osoba. Ako je član u javnom trgovačkom društvu ili komplementar u komanditnom društvu neko društvo, promjena njihovog članstva će se odraziti na u promjenu tvrtke. Ovo je zbog toga što se u tvrtki društva osoba mora navesti tvrtka ili skraćena tvrtka tog društva Društvo će biti zainteresirano zadržati „ime“ (v. t. 3. u komentaru uz čl. 16.) odnosno tvrtku bivšeg člana koji su bili sadržani u njegovoj tvrtki kako bi zadržalo prepoznatljivost društva na tržištu, posebno kada je poslujući pod tvrtkom steklo stanoviti ugled. Međutim, to će moći učiniti samo ako član koji je istupio za to dade pristanak, a ako se radi o prestanku članstva zbog smrti, ako pristanak daju njegovi nasljednici (čl. 17. st. 3. ZTD-a).

Tvrtka se uvijek mora promijeniti kad se mijenja tip društva ili ono prestaje tako da posao nastavlja trgovac pojedinac. To vrijedi za preoblikovanje svih društava, primjerice dioničkog društva u društvo s ograničenom odgovornošću i obrnuto. Takve promjene zahtijeva primjena načela istinitosti tvrtke. Naime, ukoliko se u tom slučaju tvrtka ne bi morala mijenjati tako da odgovara novom tipu društva, to bi treće dovodilo u zabludu.³³

³² Ibidem.

³³ Barbić, J., op. cit. str. 341.

Načelo isključivosti osigurava da se nitko ne može koristiti tuđom tvrtkom niti je oponašati ako mu ona nije prenesena uz gore opisane uvjete. Da bi se to ostvarilo tvrtka uživa višestruku pravnu zaštitu i to prvenstveno prema odredbama ZTD-a, a zatim i prema odredbama Kaznenog zakona te prema propisima o zaštiti intelektualnog i industrijskog vlasništva (ponajprije prema Zakonu o žigu).³⁴

Prema Zakonu o trgovačkim društvima, na dva se načina štiti tvrtku koja je upisana u sudskom registru. To čini registarski sud po službenoj dužnosti već u postupku upisa u sudski registar (čl. 28. do 30. ZTD-a), ali i nakon toga na temelju zahtjeva trgovca kojemu je tvrtka ugrožena ili povrijeđena ili prijeteći opasnost da se to dogodi (čl. 31. st. 1. i 2. ZTD-a). Istodobno ZTD upućuje na zaštitu tvrtke temeljem propisa o zaštiti tržišnog natjecanja te drugih propisa o zaštiti intelektualnog i industrijskog vlasništva (čl. 31. st. 3. ZTD-a).

Pretpostavke za traženje zaštite jesu: da netko uporabom ili upisom iste ili slične tvrtke koja je upisana u sudski registar istog ili drugog suda:

- vrijeđa njegova prava ili ugrožava njegov položaj u tržišnoj utakmici, ili
- da postoji opasnost da njegova prava i položaj u tržišnoj utakmici budu povrijeđeni odnosno ugroženi, ili
- da se nepovlasno koristi (samo uporabom tvrtke) njegovim poslovnim ugledom ili ga prisvaja.³⁵

Za pružanje zaštite moraju se kumulativno ispuniti prvo spomenuta pretpostavka i jedna od preostalih triju pretpostavki koje su alternativne. Prva pretpostavka je ispunjena kad netko uporabi tvrtku ili je samo upiše u sudski registar. Naime, već samo upisana tvrtka po naravi stvari znači postojanje opasnosti, odnosno ugrožavanje prava. Dovoljno je, dakle, već i ako postoji mogućnost takve opasnosti, tj. da postoji mogućnost zabune.³⁶

Zaštita se ostvaruje tužbom koja se podnosi trgovačkom sudu kod kojeg je registrirana ta druga tvrtka i ista se može podignuti u roku tri godine od njenog upisa. Tužbom se može zahtijevati da tuženi prestane upotrebljavati tvrtku za koju se traži zaštita, da se ta tvrtka briše iz sudskog registra i, na kraju, da se tuženi obveže na naknadu štete počinjenje

³⁴ Bračun, M., op. cit., str. 142.

³⁵ Bračun, M., op. cit., str. 143.

³⁶ Ibidem.

takvom (zlo)uporabom tvrtke uz uvjet da mu se dokaže krivnja. Zabrana uporabe tuđe tvrtke ne znači samim time i zabranu poslovanja odnosno brisanje takve tvrtke iz sudskog registra već samo obveznu promjenu tvrtke. Zato se tužbenim zahtjevom od suda traži da tuženom zabrani uporabu tvrtke ili njezina dijela i da mu naloži da takvu tvrtku izmijeni.³⁷

Ovo se detaljno navodi i u presudi Visokog trgovačkog suda Pž 5037/06-4 od 27. svibnja 2008. godine: „Bez obzira na navedeno trgovac može zaštitu svojih prava glede upotrebe i upisa tvrtke ostvarivati i na temelju propisa o zaštiti tržišnog natjecanja te drugih propisa o zaštiti intelektualnog i industrijskog vlasništva. Za pružanje zaštite mora se kumulativno ispuniti prvo spomenuta pretpostavka i jedna od preostalih tri pretpostavki koje su alternativne. Prva pretpostavka je ispunjena kad netko uporabi tvrtku ili je samo upiše u sudski registar. Povredu tvrtke čini i kada netko upiše u sudski registar istu ili sličnu tvrtku onoj koja je već upisana. Ne traži se da je neko pravo u tržišnom natjecanju povrijeđeno nego je dovoljno da je ugroženo i da postoji opasnost od ugrožavanja tog prava. Tužitelj koji traži da se tuženiku zabrani uporaba tvrtke zbog toga što se jasno ne razlikuje od njegove tvrtke nije dužan dokazati da je došlo do zabune kod potrošača, nego je dovoljno da postoji mogućnost zamjene. Zabrana upotrebe tuđe tvrtke ne znači zabranu poslovanja ni zahtjev za brisanje subjekta iz sudskog registra, nego se samo traži promjena tvrtke koju tuženik više ne smije upotrebljavati. Ovaj sud u cijelosti prihvaća zaključak prvostupanjskog suda koji je usporedbom tvrtke tužitelja INSTITUT GRAĐEVINARSTVA HRVATSKE d.d. za istraživanje i razvoj u građevinarstvu s tuženikovom tvrtkom GRAĐEVINSKI ISTRAŽIVAČKI INSTITUT d.o.o. za ispitivanje, istraživanje i razvoj u građevinarstvu, utvrdio da je ključna riječ „institut“ istovjetna u obje tvrtke, a da riječi „građevinski“ odnosno „građevinarstvo“ u obilježju imena društva kao sastojka tvrtke upućuje na istovjetnost u smislu odnosno značenju neovisno od svojih različitih oblika. Pri tome, distinktivni element kod tvrtke tuženika riječ „istraživački“ u takvom odabiru naziva ne razlikuje u dovoljnoj mjeri tvrtku tužitelja od tvrtke tuženika. Dodatno, podudarnost je utvrđena i u naznaci predmet poslovanja i to u pogledu poslova istraživanja i razvoja građevinarstvu. Pri tome nije odlučno što u trgovačkim registrima sudova u Republici Hrvatskoj postoje brojne tvrtke koje su slične i bave se sličnom djelatnošću. Osim toga niti jedna od tvrtki koju je tuženik nabrajao u žalbi nema kombinaciju naziva „institut i građevinarstvo odnosno građevinski“. Stoga razlozima svoje žalbe tuženik nije doveo u sumnju zakonitost i pravilnost prvostupanjske presude. Prvostupanjski sud je

³⁷ Bračun, M., op. cit., str. 143.

6. ZAŠTITA TRVTKE

*pravilno primijenio odredbu čl. 31. ZTD-a, kada je usvojio tužbeni zahtjev i zabranio tuženiku uporabu tvrtke GRAĐEVINSKI ISTRAŽIVAČKI INSTITUT d.o.o. za ispitivanje, istraživanje i razvoj u građevinarstvu i skraćene tvrtke GRAĐEVINSKI ISTRAŽIVAČKI INSTITUT d.o.o.*³⁸

I poznata trgovačka društva, kao što je splitski Brodomerkur bili su prisiljeni sudskim putem tražiti zaštitu tvrtke. Tako u presudi Visokog trgovačkog suda, Pž 1900/94 od 23. kolovoza 1994. godine: „Sud prvoga stupnja svojom pobijanom presudom zabranio je tuženom uporabu naziva "Brodomerkur" u ukupnoj tvrtci tuženika. Za ovakvu odluku sud prvog stupnja pravilno je utvrdio relevantno činjenično stanje. Sud je utvrdio da je tužitelj pod nazivom "Brodomerkur" upisan u sudski registar suda na području Republike Hrvatske prije tuženika. Tužitelj je upisan pod nazivom "Brodomerkur" kod registarskog suda u Splitu, još godine 1986., dok je tuženi pod istim nazivom "Brodomerkur" upisan godine 1992., dakle pravo prvenstva na zaštitu tvrtke pripada tužitelju. Nadalje sud prvoga stupnja pravilno je utvrdio, činjenicu da u osnovi svojeg poslovanja i tužitelj i tuženi imaju trgovinsku djelatnost, da su oni trgovci, i to i na unutrašnjem trgovinskom području, na području Republike Hrvatske, i na području vanjske trgovine. Ove činjenice stranke nisu ni osporile. Činjenica da je već nastala zabuna u poslovanju, te da su računi jednog subjekta poslani drugom subjektu, samo su pomoćni kriteriji sudu da utvrdi da do takvih zabuna u poslovanju može doći, pa da prema tome ono društvo, ono poduzeće, koje se duže u poslovanju koristi nazivom u tvrtki, ima pravo zaštititi se, zaštititi svoju tvrtku. Dakle, utvrdivši da tužitelju pripada pravo zaštite tvrtke, sud je pravilno donio presudu kojom je zabranio tuženom uporabu tvrtke, tj. naziva "Brodomerkur". I na kraju, pravilno, sud prvoga stupnja upozorava da se ovom presudom ne zabranjuje tuženom poslovanje, ne zahtjeva se brisanje njegova subjektiviteta iz sudskog registra, već mu se samo zabranjuje uporaba naziva "Brodomerkur" i poslovanje pod tim nazivom na području Republike Hrvatske.”³⁹

Iako se u sustavu pravne zaštite tvrtke preferira onaj modalitet sudske zaštite tvrtke iz temeljnih propisa o trgovačkim društvima, to ne isključuje mogućnost kaznenopravne zaštite tvrtke prema pozitivnom kaznenom zakonodavstvu. U hrvatskom Kaznenom zakonu kazneno

³⁸ VTS RH, Pž 5037/06-4 od 27. svibnja 2008. godine. www.iusinfo.hr, pristup 6. prosinca 2018.

³⁹ VTS RH, Pž 1900/94 od 23. kolovoza 1994. godine. www.iusinfo.hr, pristup 6. prosinca 2018.

djelo neovlaštene upotrebe tuđe tvrtke propisano je kao posebno kazneno djelo u sklopu kaznenih djela protiv gospodarstva, dok je kazneno djelo povrede žiga posebno kazneno djelo unutar glave o kaznenim djelima protiv intelektualnog vlasništva. U čl. 261. st. 1. Kaznenog zakona Republike Hrvatske propisano je da će se kaznom zatvora do tri godine kazniti onaj tko neovlašteno uporabi tuđu tvrtku ili u nju unese obilježja koja stvaraju zabunu glede predmeta poslovanja trgovačkog društva, identiteta ili povezanosti s drugim društvom i na taj način pribavi imovinsku korist ili prouzroči štetu. Da bi do kaznenog djela došlo, ove radnje moraju imati za posljedicu pribavljanje imovinske koristi i prouzročenje štete.⁴⁰

⁴⁰ Zlatović, D., Komparativni prikaz kaznenopravne zaštite tvrtke trgovačkog društva u pravima Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine, www.ius.info.hr., pristup 6. prosinca 2018.

7. ZAKLJUČAK

S obzirom na to da se trgovačko društvo u poslovnom prometu identificira sa svojom tvrtkom, odluka o tome kako nazvati društvo jedna je od važnijih odluka njegovih osnivača. Zato tvrtka i skraćena tvrtka spadaju u grupu temeljnih podataka o svakom subjektu. Navedeno vrijedi ne samo za trgovačka društva koja posluju pod tvrtkom na prostoru Republike Hrvatske, nego i u drugim državama. U njemačkom se pravu koristi naziv *Firma*, u francuskom *raison sociale*, *denomination sociale*, u talijanskom pravu *regionale sociale*, *denominazione sociale*, u BiH *firma* itd.

Zakon o trgovačkim društvima jedini sustavno i najcjelovitije uređuje tvrtku. Zbog toga na njegove odredbe upućuju i propisi koji uređuju tvrtku drugih pravnih ili fizičkih osoba kao i propisi o pravnim osobama koje nisu društva i nemaju tvrtku nego naziv. Nema li podatka o tvrtki, registarski sud neće obaviti upis trgovačkog društva u sudski registar.

Na žalost, u svakodnevnom životu te u kolokvijalnom govoru se riječ "tvrtka" ne rabi na pravno ispravnim način. Pri tome treba imati u vidu da hrvatski pravni sustav poznaje izraz trgovačka društva tek dvadesetak godina, nakon dugačkog perioda u kojemu su postojala samo poduzeća socijalističkog tipa, zbog čega se ovakve pogreške mogu opravdati ali ih treba izbjegavati zbog posljedica koje može imati nepravilna primjena.

U praksi je učestala i (zlo)uporaba ili upis tuđe tvrtke u sudski registar. Stoga je, osim pravilne uporabe, od iznimne važnosti pravo na zaštitu tvrtke. Pri tome treba znati da tvrtka uživa višestruku pravnu zaštitu i to prvenstveno prema odredbama ZTD-a, a zatim i prema odredbama Kaznenog zakona.

LITERATURA

- Barbić, J., *Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio*, 3. izmijenjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2008.
- Bračun, M., *Tvrtka društva*, Financije i pravo, Volume 5 / Number 1, 2017., str. 123-148.
- Ćesić, Z., *Pravo trgovačkih društava*, Veleučilište u Kninu, Knin, 2005.
- Gorenc, V., Ćesić, Z., Buljan, V. i Brkanić, V., *Komentar Zakona o trgovačkim društvima*, 4. izmijenjana i dopunjena naklada, RRiF, Zagreb, 2008.
- Gorenc, V., *Trgovačko pravo – društva*, Školska knjiga, Zagreb, 1998.
- Horak, H., Dumančić, K., *Europsko društvo societas europea kao novost u hrvatskom pravu*, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, godina 5, 2007., str. 127-152.
- Petrović, S. i Ceronja, P., *Osnove prava društava*, 7. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2013.
- Zlatović, D., *Komparativni prikaz kaznenopravne zaštite tvrtke trgovačkog društva u pravima Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine*, www.ius.info.hr., pristup 6. prosinca 2018.
- Zlatović, D., *Upravljanje trgovačkim društvima*, Libertin naklada, Rijeka, 2014.
- Zakon o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15)
- Zakon o sudskom registru (NN 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15)
- Zakon o osiguranju (NN 30/15)
- Zakon o obrtu (NN 143/13)
- Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17)
- Zakon o zadrugama (NN 34/11, 125/13, 76/14)
- Sudska praksa - presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, www.iusinfo.hr., pristup 6. prosinca 2018. godine